

Den svenske ”højforræderi” = proces

af

Alfred Kruse

Udgivet af

"Internationalt Korrespondancebureau"

København 1916

Aldrig i arbejderbevægelsens historie har de herskende samfundsklasser søgt at fremme sine klasseegoistiske interesser som nu under verdenskrigen. Det synes som om den samlede reaktion udover Europa i massemyrderiets blodige skygge vil forsøge at knuse arbejderdemokratiet og den stedse stigende socialistiske organisation af folkekemasserne.

I alle lande, fra de mest absolutistiske til de mest demokratisk styrede stater, har de økonomiske magthavere, i hvis hænder regeringen blot er et lydigt værktøj til folkets undertrykkelse, indledt en sand terroriseringspolitik overfor arbejderklassen.

I alle lande er man vidne til, hvorledes arbejderbevægelsens talsmænd er udsat for myndighedernes forfølgelser, hvorledes de fængsles og idømmes barbarisk hårde straffe for deres frygtløse arbejde i socialismens og folkefrigørelsens tjeneste.

Stort anderledes kan det heller ikke være, thi det internationale socialdemokratiske skæbnesvangre sammenbrud ved verdenskrigens udbrud, med de socialdemokratiske partiers betingelsesløse opgivelse og fornægtelse af klassekampen til fordel for de herskende klassers imperialistiske interesser, måtte konsekvent føre til en befæstelse af de kapitalistiske partiers magt. Og da de økonomiske magthavere altid har vist sig at være mere principfaste og brutale i deres klassepolitik end arbejderne, har arbejderbevægelsen i alle lande måttet erfare sandheden af den norske statsminister Gunnar Knudsens klassiske ord: "*Vi har magten, og vi skal vide at bruge den.*"

Af de attentater på arbejderbevægelsens mænd, som her i de nordiske lande har vakt den største opsigt, bør nævnes den s. k. højforræderi-proces i Sverige, som i det følgende skal gøres til genstand for nærmere omtale.

Sverige er en af de stater i Europa, som stærkest har profiteret af den nu pågående verdenskonflikt.

Som neutral stat har Sverige - i lighed med en række andre neutrale stater - tjent uhyre summer på sin handel med de krigsførende stater, i særdeleshed med centralmagterne. Uden hensyn til den herskende dyrtid, har den svenske kapitalistklasse, der også skilter med en udpræget patriotisme, eksporteret enorme varemængder til Tyskland. Følgen har været en kapitalsamling i landet, der i løbet af det sidste år har affødt tydelige og ret stærke imperialistiske tendenser - tendenser, der på det politiske livs område har søgt at indføre en mere reaktionær kurs fra regeringsmagtens side.

Ud fra en socialdemokratisk opfatning er dette ganske naturligt. Den moderne kapitalisme, som i de europæiske stormagter betegnes som imperialisme, kan netop karakteriseres ved den ekspansionslyst, den umættelige profithunger, som de økonomiske magthavere lægger for dagen.

Ligesom i Tyskland er der i Sverige opstået en bevægelse, der propagerer for et nyt og større rige. Dette er den *aktivistiske bevægelse*. Trods det svenske folks fredsvilje og bestemte ønske om at iagttage en streng og upartisk neutralitet, udtrykt bl. a. gennem alle de politiske partiers samling omkring den kongevalgte regering, har den aktivistiske propaganda vundet stærke fremskridt, og har i en, uhyggelig grad påvirket de politiske kredse.

Skønt regeringen stedse har hævdet at ville føre en streng neutralitetspolitik, har den egentlig aldrig taget afstand fra aktivismen. Tværtimod har regeringens chef, hr. *Hammarskjöld*, adskillige gange i forblommede ord antydnet sine sympatier for de aktivistiske synspunkter, og flere af højrepartiets ledere har offentlig solidariseret sig med aktivismen. Kun det liberale parti og socialdemokratiet har taget afgjort parti mod aktivismen. Men selv indenfor det socialdemokratiske parti havde aktivismen et stykke tid fået tilhængere, som anonymt samarbejdede med de reaktionære kredse for en preventivkrig mod Rusland. Det socialdemokratiske ungdomsforbund indledede dog en kraftig aktion mod partiets aktivister, som førte til eksklusion af tre mere fremtrædende medlemmer: professor *Gustaf Steffen*, dr. *Otto Järte* og dr. phil. *Yngvé Larsson*.

Hvad går nu denne aktivistiske propaganda, som i pressen i første linie repræsenteres af "Aftonbladet" og "Nya Dagligt Allahanda", ud på? Efter hr. Hjalmar Brantings udsagn finansieres de begge fra Wilhelmsstrasse.

Aktivismen kræver en s. k. aktiv neutralitetspolitik, der i virkeligheden ikke er andet end en maskeret krigspolitik. Sverige skal - mener aktivisterne - klogt udnytte stormagternes indbyrdes kamp til at befæste sin kapitalistiske fremtids stilling. I praksis vil det betyde: Sveriges militære alliance med centralmagterne og hvad deraf nødvendigt følger: Sveriges kamp mod Rusland.

Besyderligt er det imidlertid, at den svenske aktivistbevægelse er udpræget tysk i sine synspunkter.

I den daglige agitation i pressen og i tidsskriftet "Nya Sverige" søgte man demagogisk at udnytte faren øst fra. "Den russiske fare" - Ruslands ønske om en isfri havn ved Atlanterhavet, befæstningerne på Aaland o. s. v. - varieres på forskellig måde. Man forsøger at spekulere i den almindelige utryghed og nervøsitet og i at skræmme befolkningen med "det russiske kosakstyre".

Og nu er det jo en kendsgerning, at den aldrig hvilende moskovitiske ekspansions- hunger og nationale undertrykkelsespolitik kan under visse forhold blive en aktuel fare for de skandinaviske lande. Men efter alt at dømme, er nævnte fare i øjeblikket langt borte.

Denne skræmselspolitik understøttes så af mere romantiske synspunkter: *Finlands befrielse*. Aktivismen afslører her den imperialistiske ideologis fane: "*befrielseskrigen*". Og endelig danner for en del af aktivisternes vedkommende frygten for "den indre fjende" et stærk motiv. Socialdemokratiet er landets største politiske parti. Hjalmar Branting en central figur i svensk politik, sandsynlig minister i løbet af få år. Udsigten til et demokratisk Sverige, hvor 1. kammerets privilegerede magt for bestandig er brudt, vækker uro. Og hvad mere er: Efterhånden som klasse modsætningerne skærpes, en naturlig følge af den fremadskridende industrialisering af landet og indvandringen af udenlandsk kapital, forstår disse reaktionære kredse, der aldrig glemmer klasseinteresserne, at den svenske arbejderbevægelse vil blive mere og mere radikal. Dette er også faktisk rigtigt. Indenfor socialdemokratiet er oppositionen i stadig og sikker vækst - til lige stor ængstelse for aktivisterne og for hr. Branting og hans liberal-socialistiske meningsfæller. Skønt hr. Branting naturligvis med den gamle trænedes førers raffinement forsøger at bagatellisere oppositionen indenfor partiet, lader de reaktionære partier sig ikke forbløffe og udpeger Z. Höglund som "fremtidens venstre-fører".

Overfor et socialdemokrati, symboliseret af Z. Höglund, ser de yderliggående aktivister i den prøjsiske militarisme det bedste bolværk mod alle revolutionære frihedsbe- stræbelser.

Da den aktivistiske bevægelse nu uhindret af myndighedernes indskriden har fået lov til at propagandere sin folkefordærvelige krigspolitik og de militaristiske kredse har støttet dens forbryderiske forsøg på at styrte Sverige ud i krigens vanvid, er det klart, at arbejderklassen har måttet optræde skarpt overfor alle krigstendenser og undermineringsforsøg.

Ganske vist har det socialdemokratiske partis kamp mod krigsophidserne været af ret platonisk art, endskønt hr. Branting ved remisdebatten i januar udtalte sig yderst skeptisk overfor regeringens neutralitetspolitik.

Så meget desto stærkere har "Socialdemokratisk ungdomsforbund", det ungsocialistiske parti og de syndikalistiske organisationer ført en kraftig og omfattende antimilitaristisk agitation.

Generalstabens og den reaktionære presses krav om nye, stærkere foranstaltninger til bekæmpelse af den forsvarsfjendtlige agitation, de barbariske fængselsstraffe, som masser af mobiliserede er blevet til del, regeringens forsøg på, efter fuldkomment russisk mønster, at indføre administrativ forvisning af antimilitaristiske agitatorer o. s. v., måtte skærpe kampen fra arbejderklassens side. Og da situationen periodevis syntes yderst kritisk og man kunne vente en katastrofe, tog det socialdemokratiske ungdomsforbund initiativ til forhandling med socialdemokratiets hovedbestyrelse og fagforeningernes hovedledelse for at få indkaldt en ekstraordinær partikongres. Med ægte bureaukratisk overlegenhed modsatte begge hovedorganisationernes ledelse sig kravet om en partikongres. Man fandt den socialdemokratiske rigsdagsgruppes arbejde for freden fuldt ud betryggende. Kun et lille mindretal var for ungdomsforbundets forslag.

Da uroen ude omkring blandt arbejdermasserne imidlertid blev stærkere og stærkere, og da den aktivistiske agitation blev mere aggressiv og åbenlys i proklamationen af sine formål, besluttede ungdomsforbundet på opfordring af talrige organisationer rundt om i landet, som ikke følte sig tilfreds med, partiets fredspolitik, at indkalde til en *almindelig fredskongres*.

Da det officielle socialdemokrati således svigtet massernes krav om en effektiv kamp mod militarismen og krigseventyrerne, blev det, som flere gange før, det socialdemokratiske ungdomsforbund, der blev de svenske arbejderes tolk.

Det besluttede at indlede en offensiv mod den aktivistiske bevægelse. Ungdomsforbundets centralbestyrelse udsendte et fortroligt cirkulære til alle dets afdelinger, og snart strømmede det ind med anmeldelser om deltagelse.

Men hvad skete?

Hr. Branting, der lige efter krigens udbrud havde sendt statsministeren det berygtede Kisa-telegram, hvori han indvarslede det svenske socialdemokratiske "borgfredspolitik", hr. Branting, som stiltiende havde besluttet at godkende det af kongeregeringen gennemtrumfede 100 millioners militærbudget, hr. Branting, som nægtende ytringsfriheden havde fået vedtaget en mundkurvslov overfor rigsdagsgruppens oppositionelle mindretal, hr. Branting, som fornægtende socialismens principper, var på vej til ministertaburetterne - samme hr. Branting optrådte nu i "Socialdemokraten"s spalter som *almindelig politiavgiver*. Under den reaktionære presses jubel, offentliggjorde han nemlig i bladet det fortrolige cirkulære, ungdomsforbundet havde udsendt, og som han ved et tilfælde var kommen i besiddelse af.

Hr. Brantings skjulte håb om, at myndighederne nu skulle skride ind og nedlægge forbud mod kongressens afholdelse, samt derigennem befæste sin egen vaklende Position indenfor partiet, blev fuldstændig gjort til skamme. Hans provokation mislykkedes - foreløbig da.

Naturligvis betød hr. Brantings kompromiterende optræden, at den indvarslede fredskongres måtte få en noget ringere tilslutning end ellers ville have været tilfælde. Autoritetstroen er desværre endnu ikke et overvundet standpunkt indenfor arbejderklassen. Når hr. Branting stemplede kongressen som "særpolitik" og "splittelsesforsøg", måtte det jo være sandt - tænkte de autoritetstroende. Alligevel fik fredskongressen stor tilslutning ude i landet og selv i Stockholm - hr. Branting og partimoderationens faste borg - besluttede "arbejderkommunen" (svarende til de socialdemokratiske vælgerforeninger) efter en hård dyst med partichefen, at udtale sig for kongressen. I den aktivistiske såvel som i den konservative presse opstod et sandt ramaskrig, da man nu forstod, at hr. Brantings bagatelliseringsbestræbelser ikke dækkede virkeligheden. "

Kongressen fandt sted i "Folkets Hus" i Stockholm i dagene den 18-19 marts. Der var foruden ungdomsforbundets hovedbestyrelse mødt ikke mindre end 265 delegerede for forskellige arbejderorganisationer, repræsenterende ca. 40000 arbejdere. Som repræsentant for det danske ungdomsforbund mødte *Ernst Christiansen*, og for det norske ungdomsforbund og for det internationale ungdomsbureau i Bern, *Edw. Mørk*. Videre var, som specielle gæster, indbudt red. *Carleson*, borgmester *Carl Lindhagen*, rigsdagsmand *Carl Vinberg* og minearbejderforbundets formand *L. C. Lundberg* samt senere red. *Oljelund*, som repræsentant for det ungsocialistiske parti.

Kongressens formål og retning, var på forhånd fastslået i den mængde af resolutioner, som fra alle dele af landet strømmede ind, og gennem den opsigtvækkende artikel: Klar til generalstrejke, som dr. Erik Heden havde offentliggjort i "Stormklockan".

At bringe et udtømmende referat af kongresforhandlingen, er ikke her mulig. Det er heller ikke nødvendigt for sagens belysning. Jeg skal blot senere - ud fra de af kongressen officielt udsendte referater - anføre et resume af, hvad de tre, efter kongressens afslutning, anklagede talere virkelig fremførte Den aktivistiske presse, der som nævnt havde skumraset over kongressens tilkomst, begyndte nogle dage før kongressens åbning en eksemPELLøs hysterisk kampagne, hvis hensigt ikke var til at tage fejl af. Man råbte i det voldsomste sprog på "statsfarlige sammensværgelser", "forherligelse af forbryderiske handlinger" o. s. v. samtidig med at man frækt insinuerede, at fredskongressen var arrangeret af russiske regeringsagenter, og at disse på kongressen skulle have givet deltagerne instruktion i, hvorledes man teknisk kunne desorganisere en eventuel mobilisation.

I sit raseri vendte aktivistpressen sig mod de i Stockholm under krigen bosatte russiske socialdemokrater. Man sammenstillede dem med "mordere" og "blodhunde" og påstod uden at blinke, at der ingen forskel fandtes mellem russiske revolutionærere og russiske provokatører. Man veg endvidere fra den side ikke tilbage for at angribe politimyndighederne, fordi disse ikke - i strid med lov og ret - med magt havde tiltvunget sig adgang til kongressen, og beslaglagt alle dokumenter.

Politiet forsøgte ganske vist at få adgang til kongressen, men dette nægtedes selvfølgelig. Opdagelsespolitiet stationerede i stedet for en del opdagere i Folkets Hus hal, i håb om at opsnuse et eller andet.

Reaktionen pønsede dog på hævn, og kastede sig over de kongresreferater, som udsendtes til dagspressen. Om mandagen råbte alle højrebladene på retslig tiltale - et krav, der lydigt fulgtes af politimyndighederne, så meget mere som disse øjensynligt havde modtaget instrukser fra højere sted.

Allerede tirsdagen den 21. marts begærtes tiltale rejst mod tre af kongressens deltagere: redaktør af "Stormklockan", rigsdagsmand *Z. Höglund*, medarbejder i "Social-Demokraten" dr. phil. *Erik Heden* og redaktør af "Brand" *Ivan Oljelund*. Tiltalen var rejst i henhold til de s. k. Staafske antimilitaristlove, der sætter op til 4 års fængsel for forherligelse af strafbare handlinger eller opfordring til ulydighed mod lov og myndighed.

Men ved første rettergang, der allerede fandt sted dagen efter, havde den offentlige anklager - på et vink fra oven - forandret sin tiltalebeslutning til at omfatte det i svensk retshistorie ret enestående krav om tiltale for "højforræderi".

Regeringspressen havde samme dag taget til orde for, at fredskongressen måtte betragtes som en "statsfarlig sammensværgelse" og "forræderisk", idet kongressen - efter højrepressens mening - havde diskuteret og besluttet sådanne foranstaltninger, der i påkommende tilfælde ville forlede rigets krigsmagt til troløshed overfor "fædrelandet" og forhindre krigsmagtens anvendelse mod "fjenden". Det måtte stå, klart for alle "fædrelandssindede" mennesker, at nu måtte der gøres noget effektivt overfor landets "åbenlyse fjender". Så strenge straffe som muligt.

"Aftonbladet" skrev hyklerisk, at ethvert forsøg på ulydighed og opsætsighed i tilfælde af, at den store prøvelse(!) også kommer til Sverige (hvad samme organ systematisk arbejder på), *må uvægerligt og med hensynsløs kraft slås ned og undertrykkes*. Almenheden(!) kræver, at man ikke lægger fingrene imellem, men straffer "forbryderne".

I overensstemmelse med disse udgydelser var det ikke underligt, at "Nya Dagligt Allehanda", samme dag som rettergangen fandt sted, fordrede de tiltalte "umiddelbare arrestation". Stockholms rådhusret forstod på en beundringsværdig måde instinktivt sin opgave som klassedomstol i en politisk, bag kulisserne arrangeret proces. Efter en kort undersøgelse udstedte retten på den offentlige anklagers opfordring umiddelbart arrestdekret over samtlige tiltalte. *Z. Höglund* henholdte sig til forfatningens bestemmelser om rigsdagsmænds beskyttelse, men retten tog intet hensyn hertil og tilkendegav dermed, at den på forhånd sluttede sig til den opfattelse, at *Höglund* havde gjort sig skyldig i sådan strafbar handling, der hører under begrebet "grov forbrydelse", og altså samtidig givet bestemt antydning af, at *Höglund* kunne dømmes efter *forræderiparagrafferne*.

Den offentlige anklager erklærede foran rettens skranke, at de tiltalte havde arbejdet for at vanskeliggøre den mobilisering, en krigsfare måtte forårsage. Kongressens formål havde været "forbryderisk" og at betragte som "statsfarlig sammensværgelse". Som dokument henviste anklageren til det nr. af "Social-Demokraten", (24 februar), hvori hr. Branting havde offentliggjort ungdomsforbundets fortrolige cirkulære (!) Hr. Brantings provokation havde båret skønne frugter og skulle bære endnu skønnere.

Den gruppe af forræderiparagraffer, anklageren henholdt sig til, er den svenske straffelovs 8. kapitel 6. paragraf 1-3 moment, der omfatter en straffeskala fra dødsstraf og livsvarigt tugthus til 2 års tugthus. Det hedder i moment 1, at den, der *forleder* rigets eller med dette forbunden magts krigsfolk, at overgå til fjenden eller til oprør eller anden troløshed eller i forræderisk afsigt *hindrer anvendelse* af rigets eller det med dette forbunden magts krigsfolk mod fjenden, må miste livet eller dømmes til livsvarigt tugthus. I moment 2, at er sammensværgelse til forræderi bleven gjort, uden at forræderiet er kommen til forsøg, da skal *anstifterne* af sammensværgelsen dømmes til tugthusarbejde fra og med 6-10 år eller, der hvor faren var ringe, fra og med 2-6 år. Deltagere i sådan sammensværgelse, skal dømmes til tugthus i 6 år.

Og endelig i moment 3, at hvis nogen overfor menighed eller anden folkeforsamling eller i skrift *opfordrer* eller på anden måde forleder til forræderi, idømmes hans 6 års tugthusarbejde.

Bestemmelserne i mom. 2-3 krævede den offentlige anklager bragt i anvendelse overfor de tiltalte. Og subsidiært den Staafske lov med op til 4 års simpelt fængsel.

Umiddelbart efter rådhusrettens kendelse, der iøvrigt kom alle de tiltalte ganske uventet, foretog opdagelsespolitiets chef, stadsfiskal Lidberg, sammen med 10 opdagere undersøgelse på "Stormklockan"s redaktion, hvor forskellige værdiløse papirer beslagtoges.

Ligeledes foretoges husundersøgelse i de arresteredes privathjem og på "Social-Demokraten"s redaktion. Telefon og brevcensur indførtes. Alt efter ægte russiske metoder. I nattens mulm og mørke listede opdagerne op på "Brands" trykkeri og beslaglagde bladets oplag. Dagen efterkom turen til "Stormklockan", hvor de tjenstivrige opdagere beslaglagde det eneste (!) eksemplar, som fandtes. Höglund havde nemlig været klog nok til, før trykningen, af afæske justitsministeriets erklæring. om, hvorvidt bladet kunne trykkes eller ej.

På grundlag af det fundne eksemplar, rejstes dog tiltale mod "Stormklockan"s juridisk ansvarlige, journalist *Jalmar Wiksten*. (Staafloven).

Opskræmt af højrepressens hysteriske skrig, besluttede regeringen nu at afholde forhør over en række udenlandske socialdemokrater, som man med urette påstod havde deltaget i kongressen. Overalt sprang opdagerne og slæbte til timelange forhør, der ikke gav myndighederne et gran af materiale at bygge på.

Forhør foretoges også med en række kongres deltagere og ledere af ungdomsforbundet. Det gjaldt jo om hurtigt at skaffe materiale til en stor politisk proces. Højrepræsenten kunne berette, at politiet ved de foretagne husundersøgelser havde fundet højst "kompromitterende papirer", og af al kraft søgte man at udnytte processen i valgpolitisk øjemed. Netop i de samme dage var Sverige optaget af valg til amtsrådene, og reaktionen håbet, at den skulle vinde frem ved at stemple socialdemokratiet som "landsforræderisk". Spekulationen blev en fuldstændig fiasko. Både højre og venstre gik tilbage - blot socialdemokratiet gik stærkt frem.

Det var de svenske arbejderes første svar på myndighedernes brutale fremfærd.

I dagspressen opstod naturligvis en heftig polemik for og imod "Stormklokkemændene", forsvarsnihilisme contra aktivisme. Den liberale presse tog overmåde forstandigt på sagen. Man så i fredskongressen og dens beslutninger kun en reaktion overfor den aktivistiske bevægelses åbne krigspropaganda. Man forsvarede i virkeligheden kongressen, omend man ikke sluttede sig til dens fredsmidler.

I den liberale presse fremhævede flere fremstående jurister, deriblandt professor *Stjernberg*, at forræderiparagrafferne ikke kunne bringes i anvendelse. Ja, den juridiske professor *Wihh. Lundstedt* ved Uppsala universitet hævdede, at selvom kongressen havde besluttet mobiliseringsstrejke, kunne de tiltalte ikke dømmes efter forræderikapitlet.

Ganske anderledes var tonen i "Social-Demokraten", hvor hr. Branting førte pennen. Kongressens beslutninger betragtedes som "perverse doktriner", der blot tjente til at provokere myndighederne til nye, skarpe foranstaltninger mod antimilitarismen. Hr. Branting beklagede på det dybeste tiltalen - men ud fra hvilke synspunkter? At først tiltalen gav fredskongressen en betydning, den aldrig ved egen kraft kunne have vundet, og at den lammede den aktion mod "dåragtig frasepolitik", der ellers ufejlbart ville være indtrådt blandt arbejderne. Og desværre kunne hr. Branting nu ikke bekvæmpe Z. Höglund med den styrke, han ellers ville have kunnet. Senere da tiltalen ændredes til at omfatte højforræderi, skrev hr. Branting, at det er os umuligt ikke at give udtryk for vor ærlige harme over den i denne stund *uberegnelige skade*, som hele denne "ansvarsløse leg" i den alvorligste situation har forårsaget. Og farisæisk vaskede partichefen sine hænder og henviste selvstolt til partibestyrelsens afvisende manifest.

Den socialdemokratiske parti presse plaprede efter så godt den formåede. Man baldyrede sin foragt for den Höglundske fredspropaganda og slyngede om sig med grovheder og løgnagtige fremstillinger af kongresindbydernes motiver.

I disse socialdemokratiske hjerner, der er blevet totalt forsumpede af den parlamentariske virksomhed, ville man ikke i fredskongressen se andet end rent indre *partipolitiske* forsøg på at komme til magten.

Højrepressen blev dog hurtig en smule behersket. Det var, som om den veg tilbage i angst for de konsekvenser, processen eventuelt kunne føre til. Da det ikke lykkedes at få sat borgmester Lindhagen fast, resignerede man en smule. Nogle store patriotiske demonstrationsmøder arrangeredes, hvor bl. a. den overalt i Sverige berygtede og som politisk person latterlige overløber Henning v. Melsted, førte ordet og istemte klart imperialistiske toner om Sveriges verdensmission.

Hr. Melsted, der indtil for få år siden, var et aktivt medlem af den ungsocialistiske bevægelse og som sådan fængslet for forsvarsfjendtlig propaganda, var nu højres og aktivisternes talsmand. Pinagtigt må det sikkert have været for bourgeoisiforfatteren Henning v. Melsted ved mødelokalets udgang at få præsenteret et antimilitaristisk opråd - af ungsocialisten; advokat Henning v. Melsted.

Man vil spørge: hvilke antimilitaristiske anskuelser forfægtede da denne kongres, siden myndighederne skred ind så stærkt og brutalt? Diskuterede og besluttede man da et åbent oprør mod militarismen under devisen: fred for enhver pris?

Inden processens videre forløb skildres, er det måske på sin plads at anføre et kort sammendrag af de synsmåder, som de tre tiltalte fremførte. Og da den offentlige anklager ikke har fremskaffet andre dokumenter og s. k. beviser i sagen end de af kongressen udsendte, og i dagspressen offentliggjorte referater af kongressens forhandlinger, og da de foretagne politiforhør og vidneafhøringer absolut intet materiale har skaffet i dagen, kan en retfærdig bedømmelse af kongressens art og formål blot tilvejebringes ved at sammenstille de refererede udtalelser med indholdet af den resolution og det manifest, som kongressen enstemmigt vedtog at udsende til Sveriges arbejdere.

I sin velkomsttale til kongressens delegerede pegede Z Höglund på, at kongressens afholdelse, trods den stærke modstand fra flere hold, var et bevis på viljen hos Sveriges arbejdere, *at i tide planlægge og vedtage de forsvarsforanstaltninger, som måtte være nødvendige for at hindre landets inddragelse i krigen.* Han påpegede, hvorledes verdenskrigen er et kapitalistisk og imperialistisk røvertog og frem for alt: et afgørende slag mod demokratiet og socialismen. Krigen havde også klart vist, hvorledes de socialdemokratiske partier ikke kunne stå imod, da reaktionens storme tog fat. Det store flertal af de socialdemokratiske ledere bøjede af og blev socialpatrioter og nationalister. Han konstaterede, *at den anden Internationale var død*, men at Zimmerwald-konferencen gav udtryk for den rene klassekampside, der for det arbejdende folk i alle lande hævder den fælles klasseinteresse frem for de nationale hensyn. . . . Kongressen samledes nu for *at diskutere de midler, som Sveriges arbejdere måtte anvende i tilfælde af, at landet truedes med at indrages i verdenskrigen.* . . . Erfaringer fra alle lande viste, at den parlamentariske kamp ikke kunne forhindre krigen og at det krævedes ved siden af denne at tilgribe *den direkte aktion og udenomparlamentariske midler.* Denne aktion måtte komme fra de brede lag for at få den stærke kraft, som var nødvendig for at *hindre krigens herrer i at triumfere.*

Under diskussionen om generalstrejken udtalte Höglund: Generalstrejkstanken er et nødvendigt våben, nødvendigt at bruge i kampen mod krigen. Inden andre og mere revolutionære midler diskuteres, må generalstrejken som kampmiddel indgående behandles.

Hvis den kommer idet rigtige øjeblik, netop før mobiliseringstilfældet, kan den få en uhørt betydning og måske fuldstændig umuliggøre en mobilisation. Indtræffer den derimod efter at krigsmobiliseringen allerede er påbegyndt kan den komme til at føre til åben revolt. . . . Nu har centralstyret gået ud fra, at kongressen i dette spørgsmål ikke kan fatte andet end en *preliminær* beslutning. Her gælder det blot om, at kongressen for sit vedkommende anbefaler og igangsætter en kraftig agitation for at tvinge ledelsen til at tage hensyn til massernes krav.

Höglund understregede endnu engang, at der måtte agiteres for en partikongres og hvis partiets ledelse så nægter at efterkomme kravet, da vil ungdomsforbundet sammenkalde til en kongres, som kan blive stor nok til at fatte bindende beslutninger.

Videre udtalte Höglund i sin afslutningstale, idet han henviste til den internationale socialistkongres i Basel 1912 og de ord, som Keir Hardie og Jaures der havde fremført om generalstrejken og andre revolutionære midler i kampen mod krigen, at denne kongres også var forløbet i den ånd. Han udtalte håbet, om, at *Sveriges arbejdere ikke ville vige tilbage for noget middel i kampen mod krigens blodige vanvid.*

Endelig skal anføres det manifest, kongressen vedtog og for hvilket Höglund valgtes til ansvarlig overfor loven.

Det har følgende ordlyd:

Fred for enhver pris!

Manifest til Sveriges arbejdende folk.

I erkendelse af, at Sveriges inddragen i krigen ville være den størst tænkelige forbrydelse mod vort folk og i særdeleshed mod dets ungdom, som vil blive de første ofre for et sådant vanvid, at Sverige ikke trues af nogen fjende udefra, men at freden kun trues indefra, ved de svenske magthavendes egen politik, at den overvældende majoritet af Sveriges folk vil freden, udtaler vi, repræsentanter for den arbejdende klasse i by og på land, samlede til kongres på initiativ af Socialdemokratisk ungdomsforbund, at i det svenske folks, i kulturens og menneskehedens interesse må freden opretholdes med alle midler.

Vi stempler enhver, som gør sig medansvarlig i den aktivistiske agitation og direkte eller indirekte medvirker i en politik, der vil kunne styrte Sverige i krig, som forrædere mod land og folk.

Da imidlertid erfaringen lærer, at de herskende klasser og deres politiske organer i yderste øjeblik ikke holder igen, kommer det an på den magt, folket kan sætte bag sin fredsvilje, og da den parlamentariske aktion her er utilstrækkelig, udtaler kongressen sig for nødvendigheden af, at forberedelser vedtages for organiseringen af en udenomparlamentarisk masseaktion til modstand mod alle krigsplaner.

Som et første middel i denne retning betragter kongressen en omfattende storstrejke i et givet øjeblik, ved hvilken den arbejderklassens samlede magt, som ligger i nægtelsen af at stille arbejdskraften til de herskendes disposition, kommer til anvendelse.

En klogt forberedt og organiseret storstrejke bør stræbe efter at omfatte både de arbejdere, der fremskaffer produktionens råmaterialier (gruppearbejdere m. fl.) og de som i levnedsmiddels-, beklædnings-, ammunitions og øvrige virksomhed fremskaffer de for krigen nødvendige produkter, og navnlig kommunikationsarbejderne. En således igangsat strejke, respektiv obstruktion i visse tilfælde, turde kunne lægge afgørende hindringer i vejen for et eventuelt planlagt fredsbrud fra magthavernes side. Og allerede bevidstheden om en overhængende strejketrussel, vil virke afkølede på ethvert sådant forbryderisk anslag.

Kongressen betoner imidlertid, at dette middel ikke er det eneste og ej heller alene fyldestgørende samt at det gennem de modforholdsregler, som en sådan storstrejke mulig vil møde fra de herskende, kan komme til at drive over i en kamp af betydelig mere tilspidset karakter.

Skulle en svensk regering i åbenbar strid med den klare neutralitetspolitik, som praktisk talt hele vort folk ønsker, og som selv den nuværende regering i overensstemmelse med den hidtil igennem et sekel fulgte linie for vor udenrigspolitik - forsikrer at ville følge, kaste landet i en for folket ødelæggende krig, da må selvsagt alle forpligtelser mod en sådan regering ophøre.

Kongressen henstiller desuden til dem i de forskellige partier, som ikke er principielle modstandere af det militære forsvar overhovedet, men som ærligt vil freden, at medvirke i denne aktion mod en krig; som under ingen forhold end ikke med skin af berettigelse vil kunne kaldes en forsvarskrig.

Vort løsen er: *Fred for enhver pris!*

Hvad nu dr. Heden angår, da holdt han på kongressen indledningsforedrag om »Udenomparlamentariske magtmidler og krigen". Indledningsvis bemærkede han, at arbejderbevægelsen var ganske fjernet som fredsfaktor gennem arbejderledelsens angreb på *arbejderklassens ønske om at bruge magtmidler*. . . . Borgerskabet havde forstået, at *hvis krigen, kom ville arbejderne resignere*. Videre præciserede han, at forsvarssagen ikke her måtte skille parterne ad, men at man måtte enes om den store opgave: at gå til aktion mod. en anfaldsrig, der er det eneste, som nu for Sveriges vedkommende kan komme i betragtning.

Dr. Heden anførte derefter en række fakta af urovækkende art og udtalte: Overfor den situation, *må vi rådslå om midler mod krigen*. Nu, i modsætning til ved generalstrejken 1909, skal vi imidlertid ikke vende os mod arbejdsgiverne men *mod krigsmagterne, som er langt mere og hurtigere sårbare*. Vi skulle kunne regne ud, hvor lang tid der går for at vinde sejr. . . . De forholdsregler, regeringen vil tage for at hindre generalstrejke, var ikke umulige at overvinde, og han udviklede sine synspunkter herom.

Dr. Heden sluttede sit foredrag med at udtale ønsket om, at "revolutionens ide", som før var en selvfølgelig ting indenfor partiet og Internationalen, atter ville svæve over arbejdet.

Endelig havde red. Oljelund ordet på kongressen.

Han oplyste, at det ungsocialistiske parti allerede i 15-20 har havde været af den opfattelse, *at en effektiv generalstrejke kan være effektiv overfor krigen*. Han mente imidlertid, at Sveriges arbejdere var ikke forberedt på at foretage et sådant skridt, idet man aldeles havde ignoreret og bekæmpet ungsocialisternes generalstrejksagitation.

En storstrejke kræver først, at det fornemt isolerede jernbanearbejderforbund deltager i den. Disse, ligesom transportarbejderne overhovedet, må absolut med. . . .

En storstrejke må endvidere kombineres med mobilisationsvægten. Hele proletaria-tet må, såfremt det kaldes til, civilt eller militært, at deltage i krigens hverv, *rejse sig mod krigen*. Oljelund anså, at selve mobiliseringen skulle betragtes som aktionssignal. . . . *Krig mod krig uanset om den af regeringen kaldes forsvarskrig* - det må være arbejderklassens løsen. . . .

På dette grundlag og intet andet rejstes tiltalen, og efter 7 ugers procesføring erklærede Stockholms rådhusret den 3. maj, *at alle tre havde gjort sig skyldige til forsøg til landsforræderi*.

Dommen fastsattes for Hoglund **til 3 års tugthus**, for Heden til **1 års tugthus** og for Oljelund til **1 ½ års tugthus samt 1 års ærestab for alles vedkommende**.

Fra retsmøderne skal anføres et og andet. Ved 2. rettergang meldte sig som defensorer, advokaterne Wilh. Hellberg og friherre Stjernstedt, ligesom professor Vilh. Lundstedt, Uppsala, skriftlig afgav en længere juridisk udredning angående den svenske straffelovs forræderi-kapitel. I sin udredning, der fuldstændig sønderflængede den offentlige anklagers ansvarsløse straffekrav, hævdede prof. L., at forræderiparagrafferne absolut forudsætter krigstilstand, at beslutning om mobiliseringsstrejke ej er forræderi, at sammensværgelse ikke havde fundet sted på kongressen, at intet af de i manifestet gjorde udtalelser kan tolkes som indeholdende opfordring til landsforræderi, at retsgrunden for en anvendelse af forræderiparagrafferne fuldstændig er udelukket.

I tilslutning til dette indlæg opfordrede defensorerne anklagermagten at lade tiltalen falde. Denne fastholdt dog tiltalebeslutningen og domstolen stadfæstede sin beslutning om, at de tiltalte skulle forblive i varetægtsarrest, en beslutning som Svea Hofrat senere stadfæstede.

Efter retsmødet skred justitisombudsmanden ind og forlangte sagens akter til genemsyn. "J. O." er i Sverige en embedsmand, der på rigsdagens vegne fører tilsyn bl. a. med domstolenes virksomhed. Han udtalte offentligt, at da der - efter hans opfattelse - *ikke* på kongressen var fremkommet opfordring til mobiliseringsstrejke, kunne der ikke rejses tiltale efter forræderikapitlet. Og han lod i et interview endvidere tydeligt skinne igennem, at han agtede *at få rejst tiltale mod domstolen*, såfremt denne virkelig skulle forsøge at dømme de tiltalte for forræderi.

Ved 3. rettergang forsøgte rettens formand, i mangel af andre beviser, at fremdrage som dokument mod dr. Heden, den artikel denne havde skrevet in "Stormklockan" og ville sætte artiklens synspunkter i forbindelse med, hvad Heden skulle have sagt på kongressen. Retsmødet fik sin interesse derved, at den offentlige anklagers ord tydelig afslørede processens politiske karakter, idet han, mod den juridiske sagkundskab, frækt erklærede, at forræderi-kapitlet kunne anvendes, da *Sverige står i fare for at blive inddraget i krigstilstand*. Anklageren gav klart udtryk for den aktivistiske tankegang: at Sverige i kraft af sin handelsgeografiske beliggenhed kunne tvinges (!) ind i krigen, uden at nogen direkte (!) neutralitetskrænkelser kan påvises.

Ved 4. rettergang præciserede anklageren nærmere sine tiltalekrav og anførte som "bevis" mod de tiltalte: opfattelsen af kongressen indenfor ledende socialdemokratiske partikredse(!) Han krævede *skærpet straf for Höglunds vedkommende*. Fra forsvarers side fremlagdes et nyt indlæg fra prof. Lundstedt, der uomtvisteligt påviste, at anklageren ikke havde evnet at tilbagevise hans første indlæg i sagen.

Ved 5. rettergang insinuerede anklageren, stadig i sin mangel på bevis, at nogle notitspapirer, tilhørende og skrevet af red. Ture Nerman, skulle være forfattet af Höglund. (!) Hans lumske forsøg var dog dømt til at falde til jorden.

Ved 6. rettergang redegjorde Z. Höglund i en forsvarstale for sit politiske standpunkt. Han påviste gennem citater fra flere af sine skrifter, at socialdemokratiet søger at virkeliggøre sine mål med fuldtud lovlige midler, parlamentariske som udenomparlamentariske. Socialdemokratiet har bestemt tilbagevist tanken på gennem *vold* eller *andre ulovlige midler* at realisere sit program. Kongressen holdtes ganske indenfor *lovlighedens* grænser og beskæftigede sig kun med foranstaltninger, der på lovlig vej kunne hindre Sveriges inddragelse i krigen.

Dr. Hedens defensor fremhævede, at Heden ikke havde behandlet storstrejken som middel ved krigsudbrud eller *efter* indtrådt krigstilstand, at heller ikke kongresmanifestets forfattere havde tænkt, at storstrejken skulle anvendes *ved eller efter* krigsudbrud, at kongressen *ikke* havde besluttet at igangsætte nogen storstrejke og at Heden ikke havde opfordret eller på anden måde søgt at forlede til storstrejke.

Endelig fremkom advokat Hellberg med et skarpt indlæg, hvori han for *anden* gang under processen betonedede, at retssynspunkterne var sammenblandet med de *politiske* synspunkter i den grad, at samfundsfaren i høj grad var blevet overdrevet, i overensstemmelse med den gængse sociale anskuelse hos det politiske parti, der selv betegner sig som det samfundsbevarende.

Dette er ikke noget fænomen - udtalte han, thi enhver samfundsborger har sin anskuelse. Og det er altid på baggrund af denne anskuelse, at menneskene betragter foreteelserne omkring sig og afgiver sit skøn.

Höglunds defensor gav med disse ord udtryk for det, der er kernepunktet i Karl Marx' materialistiske historieopfattelse. Og i overensstemmelse med denne lov, der betinger de forskellige samfundsklassers syn på ret og uret, måtte retten fælde en dom, der fra ikke- samfundsbevarende hold, må stemples som en oprørende klassesdom - en justitsforbrydelse, der på det dybeste krænker den arbejdende klasses retsbevidsthed.

Hvorledes har det svenske socialdemokrati nu udnyttet denne enestående proces?

Som allerede anført, har det officielle parti og i særdeleshed hr. Branting brugt processen til at befæste sin egen vaklende position. Det første grove udslag af partireaktion, var den ulovlige udelukkelse af partioppositionens repræsentanter i "Social-Demokratens" bladstyre.

Såfremt kontrahentforsamlingen ikke godkendte bladets politik, erklærede hr. Branting, stillede han og samtlige medarbejdere deres pladser til rådighed. Under denne trussel om afgang - hr. Brantings våben, hver gang det kniber for ham i partiet - veg en del kontrahenter tilbage og hr. Branting sejrede. Styrkeforholdet var dog ca. 90 mod 60.

Forbitrelsen over dette feje attentat, foretaget blot en uge efter Höglund, Heden og Oljelunds arrestation, fremskyndede planlæggelsen og udgivelsen af et blad, der til enhver tid kunne hævde oppositionens synspunkter. Følgen af hr. Brantings førerdespoti, blev "Politiken"s start, der straks blev modtaget med tilfredshed og tilslutning i vide kredse. Bladet står på partiprogrammets grund og slutter sig iøvrigt til de fremtidslinjer, som den af al partimoderation forkætrede Zimmerwald-konference har anvist. Foreløbig udgår bladet 3 gange ugentlig, men vil efter 1. juli, udgå dagligt, og dets oplag er allerede ca. 20,000 eksemplarer.

Nervøs over denne nye fremtoning, det nødvendige resultat af hr. Brantings opportunistisk-reformistiske politik synes det som om partiets chef er vejet tilbage for at følge den uforsonlige linje, som kom til syne i processens allerførste dage, Så erfaren en parlamentariker er hr. Branting, at han ved, at al politik er et magtspørgsmål. Og selvom han udadtil af taktiske grunde forsøger at bagatellisere oppositionen, ved han dog godt, . at den er blevet en magt indenfor partiet, som truer reformismens enevælde. Derfor prøver han på at bryde oppositionens revolutionære spids ved at optræde en smule, tilsyneladende forsonlig. .

Efter rådhusrettens dom, skrev han i "Social-Demokraten", at det var absurd at dømme de tiltalte, ikke blot efter "forræderi"-kapitlet, men tillige efter de Staafske antimilitaristlove. Og han appellerede til "justitisombudsmanden" at sørge for, at myndighederne ikke forsøgte at anvende "forræderi"-kapitlet overfor diskussionsindlæg på private sammenkomster, hvilket tydeligt ville være i strid med de motiver, hvorunder loven kom til.

Dagen efter skrev hr. Branting videre, at hvis det viser sig, at dommen ikke har været andet end et udslag af højres hensynsløse magtfølelse, der ikke viger tilbage for, ved politiske processer, at anvende straffeloven som faktor i den politiske kamp, da vil dommen drage med sig skæbnesvangre følger, der er af uoverskuelig rækkevidde for vort samfund og politiske liv.

Og han spørger: Har retten anpasset straffeloven, eller vil man i politisk øjemed misbruge denne.

I tilslutning til disse synspunkter, har den socialdemokratiske partibestyrelse offentliggjort en udtalelse, hvor det bl. a. hedder, at dommen for store folkelags vedkommende er i højeste grad stødende for retsfølelsen og den nedlægger sin bestemte protest mod den anskuelse, der sætter landsforræderiets nedrige stempel på fredspropagandaen. Partibestyrelsen maner endvidere arbejderorganisationerne til kamp såvel mod krigsophidserne som mod det politiske procesmageris reaktionære strømninger.

I rigsdagen har partiets fraktion fremlagt forslag om større retsbeskyttelse for medborgerfriheden og på det socialdemokratiske mindretals vegne, har red. Ivar Vennerstrøm fremsat interpellation til justitsministeren . om processen. Ligeledes har rigsdagsfraktionen, sammen med flertallet af det liberale partis repræsentanter, slået vagt om Z. Höglunds rigsdagsmandat, så længe højesterets dom ikke er faldet.

Efter svensk grundlov kan ingen svensk mand, der er blevet idømt tab af sine medborgerlige rettigheder, være medlem af rigsdagen. Reaktionen jublede . derfor ved udsigten til at umiddelbart få fjernet Höglund fra rigsdagen. Op mod højres rent formelle og bogstavelige tolkning af grundlovens ord, understregede hr. Branting de reelle momenter i sagen, og skønt han yderst spagfærdigt gjorde sig til talsmand for den harme, der i vide kredse føles i anledning af rådhusrettens dom, blev han klubbet ned (!) af rigsdagens formand en i Sverige kongevalgt person.

Socialdemokratiet og det overvejende flertal af det liberale parti stemte dog for hr. Brantings forslag om at udsætte den definitive afgørelse indtil højesterets udslag i processen er faldet.

Hr. Brantings tilsyneladende forsonlighed har imidlertid ikke hindret ham i, sammen med partibestyrelsen, at udstede en ny banbulle mod fredskongressen og ungdomsforbundet, hvilket foreløbig har ført til, at 3 af partibestyrelsens mest fremtrædende medlemmer: partisekretær *Fr. Strøm* og rigsdagsmændene *Fabian Månsson* og *Ivar Vennerstrøm* demonstrativt har nedlagt deres mandater.

Ikke mindst denne krise indenfor partiets ledelse viser hr. Branting i sin egenskab af partiprovokator. I stedet for, med den fremsynede partiførers klogskab, at vise smidighed og tolerance, så længe der dog indenfor den organisatoriske enhed står to fløje, der såvel principielt som taktisk er hinanden diametralt modsatte, har hr. Branting, måske ofte under påvirkning fra anden side, indtaget et stejlt og udæskende standpunkt overfor de radikale elementer. Og for den, der et stykke tid har levet begivenhederne med på nært hold, har det indtryk tvunget sig uomstødeligt frem: at hr. Branting gang på gang har provokeret partioppositionen til at stifte sit eget parti. Oppositionen har dog klogt afværget alle skjulte forsøg i den retning. Den har loyalt holdt sig til partiets program og partikongressernes beslutninger, og blot krævet frihed og respekt for sine anskuelser. Den har ikke ønsket, gennem en overilet handling, at spille hr. Branting sejren i hænde. Og ,den har lige til det sidste søgt at få de indre parti-forhold ordnet så, at de store oprivende og spaltende kampe kunne undgås. Udviklingen har villet det anderledes, og medens de tre fredsaktivister sidder bag fængslets mure og venter på de andre instansers dom, agiterer de antimilitaristiske klassekampsocialister for en ekstra partikongres.

Overalt ser man, at de socialdemokratiske partier spaltes. I en række af lande, er forholdet mellem de socialpatriotiske og antimilitaristiske elementer indenfor socialdemokratiet blevet så utåeligt, at et opgør er nødvendigt, såfremt ikke den socialistiske bevægelse fuldstændig skal forgiftes til døde af parlamentarisk overtro, trangbryttet funktionarisme, partityranni og lederdespoti, klassekampsfornægtelse og borgfredspolitik.

Overalt gror en ny revolutionær kraft frem. Overalt finder man en tilbagevenden til socialismens grundkilder. Hil da de mænd omkring i landene, der stiller sig frem i fronten og frygtløst varsler de nye tiders gennembrud og som vil forsøge at bringe fornygeffens strømning ind idet organiserede proletariats rækker. De har også - tror jeg - mange danske arbejderes fuldeste sympati og tilslutning til dette socialistiske genoprejsningsarbejde. Dette føler jeg trang til at understrege. Ikke mindst, fordi det officielle danske socialdemokrati efterhånden er havnet i en borgerlig reformisme, som med stadig større og større skarphed og styrke vender sig mod alle virkelige socialistiske frihedsbestræbelser. Af fortidens stolte oprørsånd og kamplyst er tilbage snart kun en spidsborgerlig, selvgothed over de, socialistisk set, yderst spinkle sociale reformer, som også tidsudviklingen har sin andel i.

Underligt er det derfor ikke, - at vort partis hovedorgan i en trespaltet artikel {9å den mest perfide måde har smædet de svenske partikammeraters fredskongres, Vi er jo herhjemme snart blevet van til, at vore partiførere i forfølgelse af sine opporhmistiske mål i sørgelig grad misbruget deres magt over den socialdemokratiske parti presse til en systematisk smæden og latterliggørelse af ane radikale frihedsbestræbelser, såvel i ind- som udlandet. Smudskastning synes at være et kært håndværk for "Social-Demokraten" redaktør. Zimmerwald, Liebknecht, svensk fredssaktivisme, fagopposition får hr. Borgbjergs lidenskaber til at koge over og han bruger da altid grovfilen.

At "Social-Demokraten" skulle have solidariseret sig med den svenske fredskongres vil ingen forlange. Hvad man kunne vente, var dog, at hr. Borgbjerg ikke direkte fabrikerede skyts til brug mod de svenske antimilitarister.

"Social-Demokraten" smæder de svenske partikammerater, som har haft rygrad og overbevisning til at forfægte den anskuelse af arbejderklassens stilling til krigen, som hr. Borgbjerg, den forhenværende: antimilitarist og afvæbningsagitator, så højtideligt forkyndte foran Baseler-domkirken i 1912. . Den gang ville hr. Borgbjerg gå til revolutionær rejsning mod militarismen. Nu stemmer han for millionbevillinger til militarismen - og smæder de karakterfaste og overbevisningstro svenske socialister.

Nu er det ikke her min hensigt at imødegå alle de punkter i "Social-Demokraten"s skandaløse artikel, som ægger til genmæle. Thi når man forstår, hvorfor sådanne artikler offentliggøres, bør man ikke gøre sig større illusioner om at kunne påvirke "Social-Demokraten" til at optræde mere anstændigt og sandfærdigt.

Kun et par ting bør tages op til imødegåelse.

"Social-Demokraten" søger at skildre udviklingen i svensk politik så, at socialdemokratiet ved valget i 1914 blev flertal i 2; kammer (folketing).

Hvis "Social-Demokraten" vidste, hvad den skrev om, og ikke lod sig rive med af sit forblindede had til alle radikale kendsgerninger indenfor arbejderbevægelsen, ville bladet vide, at det svenske socialdemokrati med sine 87 Mandater i 2. kammer ikke er flertal. Partiet er ganske vist det største politiske parti og danner sammen med de liberale flertallet i 2. kammer. I kammer (landsting) har højre stort flertal. Men når "Social-Demokraten" synes at have så varme sympatier for "det forenede demokrati", bør der peges på den kendsgerning, at de liberale, altså: det borgerlige demokrati, ofte i vigtige spørgsmål går sammen med højre. Dette er en tradition i den svenske liberalismes politik: at den i de fleste afgørende øjeblikke har svigtet de demokratiske krav. Selv under verdenskrigen har liberale politikere fulgt denne linje.

Det er rigtigt, at hr. Branting, der, i lighed med hr. Borgbjerg og. Stauning, stævner mod ministertaburetterne, er forbavsende naiv i sin tro på .de liberales reformvenlighed. Ud fra samme naivitet, der på det skarpeste modsiges af kendsgerningerne, gik den sidste svenske partikongres flertal med til partibestyrelsens forslag om at optage forhandlinger med de liberale om mulighederne for ministerielt samarbejde, eller 'hvad "Social-Demokraten" betegner som "at drage konsekvensen af sin store valgsejr i svensk indenrigspolitik." Trods det at rigsdagsgruppens flertal strakte sig så langt, at man kom i den skarpeste modsætning til partiets program, havde de liberale dog visse betænkeligheder. Og man besvarede hr. Brantings frierier med at forlange en ordenlig udrensning af partiets antimilitaristiske elementer, der ved en afstemning i 1915 demonstrativt samlede ca. 40 af gruppens 87 - medlemmer. -Med en så splittet hær turde liberalerne ikke vove samarbejdet. Så meget mere som en del liberale ved flere lejligheder optrådte mere radikalt end socialdemokratiet. - Dog, hvorfor lovprise disses radikalisme! Hr. Borgbjerg forklarer det hele ganske lige til: de kommer fra Norrland - altså fra de mest tilbagestående egne af Sverige.

Rent naturligt måtte partioppositionen bekæmpe alle udvandingstendenser, alle bestræbelser efter at gøre socialdemokratiet til et rent borgerligt reformparti, afhængig af de kapitalistiske partiers politik. Tro mod partiets program og socialismens grundsatninger, har ungdomsforbundet og rigsdagsoppositionen, gensidigt støttende hinanden, arbejdet indenfor partiet for at fremme sine opfattelser på fuldt ud lovlig måde.

Man har ikke ladet sig skræmme af partireaktionens fraser og trudsler, men ufortrødent arbejdet for at vinde en organisatorisk magt i partiet. Oppositionen har derfor været i stadig vækst og bedst ved hr. Branting, hvor mange gange han har hentet sig nederlag i "Stockholms arbetarekommune".

Alt dette burde hr. Borgbjerg vide og føle sig forpligtet til objektivt at skildre - før han drog i ledning mod "de svenske separatister".

Da nu, som påvist, socialdemokratiet i Sverige, ikke er flertal i noget af rigsdagens kamre og da det borgerlige demokratis tilslutning i mange tilfælde er yderst problematisk, savnes alle objektive forudsætninger for at socialdemokratiet skulle kunne gribe regeringsmagten uden samtidig at ophæve sig selv som socialistisk parti.

"Social-Demokraten"s perfidi bliver derfor i dobbelt grad forkastelig, når den vil, give det udseende af, at Höglunds formål har været: at ville hindre den svenske arbejderklasse i at blive en udslaggivende faktor i svensk politik og derigennem forsinke Sveriges demokratiske gennembrud.

Dette er en ondsindet og perfid tale. Hr. Borgbjerg ved jo, at alt andet kan man sige om den svenske partiopposition, blot ikke dette. Og hr Borgbjerg ved videre, at en sådan usandfærdig beskyldning turde han ikke udslynge, hvis ikke den socialdemokratiske presse var så centraliseret og lænke bundet, som den er. Nu er det halsløs gerning at forsøge at få genmæle frem. Frisindet er for længst skrinlagt.

Ved siden af nu anførte punkt bør også peges på hr. Borgbjergs anti-akademiske tendenser. Selv akademiker ynder han at sparke til de akademiske elementer indenfor partiet. Og han prøver på at "forklare" grunden til, at der overhovedet findes radikalisme indenfor det svenske parti.

Det er rigtigt, at socialdemokratiet i vort naboland har fået stærk tilgang fra akademiske kredse og deriblandt enkelte udmærkede kræfter. Mænd som Lindhagen, Strøm, Carleson, Höglund, Vennerstrøm, Spak, Heden. Nerman, Sköld o. s. v., har udført et overmåde positivt socialistisk arbejde og deres navne har den allerbedste klang overalt i Sverige. Det er også rigtigt at andre har "forladt de borgerlige partier" af misfornøjelse enten med disse eller med deres egen stilling deri, og at disse misfornøjede ikke har sluttet sig til socialdemokratiet ud fra en "moden socialistisk opfattelse." Videre rigtigt at disse akademikere er blevet valgt ind i rigsdagen "for tidligt", hvor de ikke har kunnet modstå fristelsen til at drive "personpolitik" .

Medens oppositionens s. k. akademikere altid har fulgt partiets program og de internationale kongresbeslutninger, har de akademiske socialister omkring Branting netop optrådt indenfor partiet på den af hr. Borgbjerg karakteriserede måde. Medens af oppositionens akademikere blot borgmester Lindhagen har tilhørt et borgerligt parti, hvor han dog altid var i opposition, har en række fremtrædende akademikere på den Brantingske fløj været mere eller mindre betydelige personer indenfor et borgerligt parti.

Hvad mener "Social-Demokraten" om den "samlende virksomhed i arbejderbevægelsens tjeneste", som i de senere år er blevet udført af følgende s. k. socialdemokrater:

Den forhenv. anarkist, nu tysk-imperialistisk aktivist-agitator, professor Steffen, krigshidserne Dr. phil. Järte og Dr. phil Yngve Larsson, forsvarspræsteme Klefbeck og Hallen, fhv, flådekaptajn, friherre Palmstjerna, militaristen, direktør Warwinsky, Dr. Sommarin, lic. Gunnar Lowegren, professor Backström m. fl.

Alle tro tilhængere af den reformistiske, nationalistiske og militaristiske socialisme. Alle extra-moderate. Flere af dem, hr. Branting iberegnet, optrædende med særstandpunkter i rigsdagen, særlig i militærspørgsmålet. De fleste varme tilhængere af tvangslove overfor oppositionen.

Om disse mænd passer så udmærket, hvad "Social-Demokraten" skriver: "personlig forfængelighed og ærgerrighed" . Disse har skabt uroen i det svenske parti, og nu til sidst har hr. Branting måttet ekskludere nogle af de værste. Gid andre snart ville følge efter!

At hr. Borgbjerg blot vender sig mod de radikale akademikere bunder naturligvis kun i, at han selv, borgerligt født og borgerligt opdraget, trods en række års arbejde i socialismens tjeneste, endnu ikke har kunnet hæve sig. op over sit borgerlige grundsyn på den socialistiske klassekamps nødvendighed.

Sluttelig vil jeg, anføre et par linier af "Social-Demokraten" angående selve fredskongressen: Bladet skriver:

"Det synes overhovedet højst mærkeligt at ville forberede revolutionære skridt mod en eventuel krigsfare i et land, hvor, socialdemokratiet har stærke organisationer, en udbredt presse og en betydelig parlamentarisk Indflydelse. . .".

Ja, men hvad skete hin skæbnesvangre 4. august, da det største og stærkeste socialdemokrati i verden svigtede det internationale. broderskabs forpligtelser og indtrulledede sig bag den tyske generalstabs faner?

Svar behøves ikke; Med uudslettelig skrift har verdenskrigen tegnet det for alverdens arbejdere, at ikke selv den stærkeste parlamentariske indflydelse formår at sikre . Lad det derfor være forbi med fraserne! Lad kendsgerningerne tale sit jernhårde sprog!

Lad arbejderklassen organisere den direkte aktion mod militarismen og krigen!

Den svenske fredskongres betydning ligger deri, at den for Sveriges arbejdere har peget på nødvendigheden af at anvende alle den direkte aktions kampmidler mod de herskende klassers krigsplaner. Og i stedet for at smæde dem, der gik foran i denne propaganda, bør alle socialdemokrater, der vil hegne om antimilitarismens og afvæbningsens ideer, hilse de svenske fredsaktivisters bestræbelser med den allerstørste sympati.

I vore øjne er de dømte fredsaktivister ikke høfjerrædere eller forbrydere. I vore øjne har de i fredens sag udført en mandig gerning, som allerminst fortjener at smædes af mænd, der løber fra sin fortid.

Höglund, Heden og Oljelund har gjort deres pligt og de behøver ikke at ynkes. De er mænd nok til at bære ansvaret for deres handlinger og tage konsekvenserne. For dem er "den revolutionære rejsning mod militarismen" bitter alvor - ikke en festfrase i et stemningsfuldt øjeblik. .

Og som disse tro antimilitarister i arbejderklassens store fredsarmé, vil arbejderne udover landene hylde og ære dem. Stærkere og stærkere vil udover jorden lyde kravet om "fred for enhver pris". Og dette fredsråb vil få det blodige jerns tale til at forstumme.' Hil det øjeblik, da arbejderne atter rækker hinanden hånd over skyttegravene og tordner det mod landenes regeringer og magthavere:

"Fred for enhver pris"!

Anden udgave, publiceret af Det danske Fredsakademi, februar 2008 som dokumentation af fredssagens historie.

Insscannet af Holger Terp. Moderniseret sprog. Enkelte satsfejl er korrigeret.